

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“ОСНОВИ ДЕФЕКТОЛОГІЇ”
(для бакалаврів)

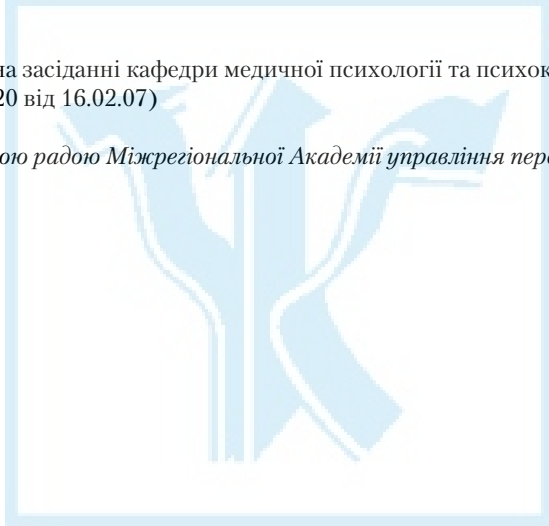
МАУП

Київ 2007

Підготовлено професором кафедри медичної психології та психокорекції
Є. М. Прокоповичем, доцентом кафедри медичної психології та психокорекції
Т. М. Вакуліч

Затверджено на засіданні кафедри медичної психології та психокорекції
(протокол № 20 від 16.02.07)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Прокопович Є. М., Вакуліч Т. М. Навчальна програма дисципліни “Основи дефектології” (для бакалаврів). – К.: МАУП, 2007. – 16 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни “Основи дефектології”, вказівки до виконання контрольної роботи, теми контрольних робіт, питання для самоконтролю, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП),
2007

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна дисципліна “Основи дефектології” належить до базових у підготовці медичних психологів. Мета вивчення дисципліни — сформувані уявлення про загальні поняття щодо закономірностей аномального розвитку порівняно з нормальним онтогенезом, а також вивчити особливості структури дефекту у різних груп дітей з особливими потребами.

У курсі вивчаються поняття про норму та аномалію психічного розвитку, параметри та типи дизонтогенезу; порушення окремих психічних процесів; основні групи дітей з особливими потребами, їх коротка характеристика; поняття про психогенні порушення, акцентуації характеру та психопатії. Детально розглядаються окремі групи дітей з особливими потребами, вивчення яких у навчальному плані не виноситься у спеціальні курси: з вадами опорно-рухового апарату, порушеннями емоційно-вольової сфери та поведінки, зі складним дефектом.

У результаті вивчення курсу студенти повинні *знати*:

- сучасні погляди на закономірності дизонтогенезу;
- причини аномалій розвитку;
- динаміку стану, процеси компенсації та декомпенсації;
- основні причини та прояви порушень окремих психічних процесів;
- психолого-педагогічну характеристику дітей з психопатіями, акцентуаціями характеру, емоційними порушеннями, девіантною поведінкою, вадами опорно-рухового апарату, комплексними порушеннями розвитку.

уміти:

- з урахуванням закономірностей нормального розвитку аналізувати процес дизонтогенезу;
- використовувати здобуті теоретичні знання при діагностиці стану дітей із психофізичними вадами; прогнозувати динаміку розвитку та обґрунтовувати вибір напрямів корекційної роботи та її методів.

Вивчення дефектології дає змогу відпрацювати вміння бачити проблему дітей з вадами психічного та розумового розвитку у світлі різних наукових шкіл, аналізувати взаємозв'язок причин та наслідків порушень психічного стану, визначати роль суспільства і сім'ї у ви-

никненні та розвитку порушень, прогнозувати майбутнє як окремої дитини, так і суспільства, де збільшується кількість дітей, які потребують спеціальної допомоги.

За результатами вивчення матеріалу курсу студенти складають іспит.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“ОСНОВИ ДЕФЕКТОЛОГІЇ”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
1	2
1 2 3 4	<p>Змістовий модуль I. Предмет і завдання дефектології. Поняття про норму і аномалію психічного та фізичного розвитку. Взаємозв’язок біологічного та соціального в онтогенезі дитини</p> <p>Дефектологія як наука: історичні аспекти</p> <p>Характеристика динаміки нормального онтогенезу дитини</p> <p>Закономірності аномального розвитку</p> <p>Параметри психічного дизонтогенезу</p>
5 6 7 8	<p>Змістовий модуль II. Загальна характеристика дітей з порушеннями поведінки та емоційно-вольової сфери. Причини і прояви поведінкових порушень. Особливості порушень поведінки у дітей та підлітків із психофізичними вадами</p> <p>Діти і підлітки з порушеннями поведінки</p> <p>Діти із синдромом раннього дитячого аутизму</p> <p>Діти з дитячим церебральним паралічем</p> <p>Діти зі складним дефектом</p>
9	<p>Змістовий модуль III. Особливості реабілітації дітей, які потребують спеціальної допомоги</p> <p>Основні принципи відновлення функцій, порушених внаслідок вад розвитку. Поняття про реабілітацію. Чинники впливу на соціальну адаптацію та розвиток осіб з вадами</p>

1	2
10	Принципи застосування психокорекції та психотерапії. Її значення у реабілітації осіб з вадами розвитку
11	Загальні питання організації медичної та соціальної допомоги для осіб з вадами розвитку. Реабілітація
Разом годин: 54	

ЗМІСТ
дисципліни
“ОСНОВИ ДЕФЕКТОЛОГІЇ”

Змістовий модуль I. Предмет і завдання дефектології. Поняття про норму і аномалію психічного та фізичного розвитку. Взаємозв'язок біологічного та соціального в онтогенезі дитини

Тема 1. Дефектологія як наука: історичні аспекти

Історія та становлення дефектології. Історія розвитку дефектології в Україні. Загальні та спеціальні визначення поняття дефектології. Теоретичні та методологічні засади дефектології. Особливості дефектологічної практики на різних етапах її історичного розвитку: монастирський, медичний та лікувально-педагогічний. Співвідношення гуманності та соціальної необхідності стосовно дітей з вадами психічного розвитку на різних етапах історичного розвитку. Підхід та сучасні тенденції до розуміння сутності порушень психічного розвитку дитини.

Література [2; 5; 9; 14; 18]

Тема 2. Характеристика динаміки нормального онтогенезу дитини

Предмет, завдання та міжпредметні зв'язки дефектології. Роль біологічного і соціального в онтогенезі дитини. Психомоторний розвиток дитини. Розвиток сенсорики та пізнавальної сфери. Закономірності афективного розвитку дитини. Розвиток провідних видів діяльності. Формування соціальної компетентності дітей і підлітків.

Структура нормального розвитку дитини. Аналіз впливу зовнішніх та внутрішніх чинників на онтогенез дитини.

Література [3; 6; 8; 10]

Тема 3. Закономірності аномального розвитку

Поняття про аномальний розвиток. Загальна характеристика основних груп дітей з особливими потребами. Характеристика основних параметрів дизонтогенезу. Види дизонтогенезу. Соціальна зумовленість розвитку дітей із психофізичними порушеннями. Поняття про компенсацію та корекцію в дефектології. Особливості афективного розвитку дітей із психофізичними порушеннями. Види психічного дизонтогенезу. Прогнозування структури аномального розвитку.

Література [2; 9; 13; 14; 17]

Тема 4. Параметри психічного дизонтогенезу

Загальне поняття про дизонтогенез. Параметри дизонтогенезу за В. В. Лебединським. Характеристика дизонтогенезу за функціональною локалізацією порушення. Вплив часу на uszkodження структури дефекту. Закономірності виникнення вторинних відхилень на базі первинного дефекту. Сутність поняття “асинхронія”

Література [1; 5; 9; 17; 18]

Змістовий модуль II. Загальна характеристика дітей з порушеннями поведінки та емоційно-вольової сфери. Причини і прояви поведінкових порушень. Особливості порушень поведінки у дітей та підлітків із психофізичними вадами

Тема 5. Діти і підлітки з порушеннями поведінки

Загальна характеристика дітей з порушеннями поведінки. Дитяча агресивність: причини, прояви, корекція. Гіперактивність: причини, прояви, корекція. Повільна дитина: характеристика, особливості виховання. Порушення розвитку міжособистісних відносин у дошкільному віці. Порушення поведінки та емоційно-вольової сфери в підлітковому віці. Особливості проявів акцентуацій характеру у підлітків. Корекція порушень поведінки у підлітків.

Література [3; 6; 8; 9; 11]

Тема 6. Діти із синдромом раннього дитячого аутизму

Поняття про синдром раннього дитячого аутизму (РДА). Патологічні чинники, що зумовлюють особливості психічного розвитку цієї категорії дітей. Класифікація РДА за глибиною дефекту. Психолого-педагогічна характеристика дітей-аутистів. Особливості психодіагностики дітей-аутистів. Система корекційно-виховної роботи з дітьми із синдромом РДА. Підготовка дітей із синдромом РДА до навчання.

Література [4; 9; 15; 17]

Тема 7. Діти з дитячим церебральним паралічем

Загальна характеристика дітей з вадами опорно-рухового апарату. Клінічна характеристика дитячого церебрального паралічу (ДЦП). Розвиток рухової сфери дітей та підлітків з ДЦП. Особливості розвитку психічних процесів при ДЦП. Емоційно-вольова сфера та особистісний розвиток при ДЦП. Система корекційної та реабілітаційної роботи при ДЦП.

Література [6; 9; 13; 17; 18]

Тема 8. Діти зі складним дефектом

Діти зі складним дефектом: загальна характеристика. Діти з поєднанням мовленнєвих та інтелектуальних вад. Диференційна діагностика первинних вад мовлення та інтелекту. Характеристика сліпоглухих дітей. Характеристика дітей з поєднанням інтелектуальних і сенсорних вад. Особливості організації навчання та виховання дітей зі складним дефектом.

Література [3; 6; 8; 10; 16]

Змістовий модуль III. Особливості реабілітації дітей, які потребують спеціальної допомоги

Тема 9. Основні принципи відновлення функцій, порушених внаслідок вад розвитку. Поняття про реабілітацію. Чинники впливу на соціальну адаптацію та розвиток осіб з вадами

Особливості навчання і виховання дітей, що потребують спеціальної допомоги, з урахуваннями шкільних навичок (читання, письмо, лікування, малювання, ліплення, ручна праця). Моторний інфан-

тилізм. Умови для навчання дітей з вадами психічного розвитку. Специфіка та мета їх навчання. Розвиток трудових навичок; проблеми соціальної адаптації цих дітей, вибір життєвого шляху. Методи реабілітації осіб з фізичними та психічними вадами розвитку. Роль біологічних та соціальних чинників у виникненні невротичних розладів. Специфіка роботи та особливості спілкування з дітьми, які страждають на невротичні розлади. Роль і відповідальність батьків, медичних працівників та вчителів у розвитку захворювань. Роль соціальних умов у житті дитини з відхиленнями розвитку. Причини погіршення психічного та фізичного здоров'я дітей та її наслідки. Чорнобильська катастрофа та її наслідки у психічному та розумовому розвитку дітей. Профілактика відхилень у розвитку дитини.

Література [2; 4; 7; 9; 12; 16]

Тема 10. Принципи застосування психокорекції та психотерапії. Її значення у реабілітації осіб з вадами розвитку

Гуманістичний підхід до дітей з відхиленнями у психічному та розумовому розвитку. Місце рефлексії у розвитку дітей з відхиленнями. Поняття психокорекції: завдання, роль та значення. Методи психокорекції. Психокорекція у педагогіці та дефектології. Основні напрями психотерапевтичної корекції. Гіпноз: призначення та застосування. Методики гіпнотизації. Переваги та недоліки гіпносугестивної корекції. Застосування гіпнозу у лікуванні дефектологічних хворих К. М. Дубровським.

Література [1; 3; 7; 11; 14]

Тема 11. Загальні питання організації медичної та соціальної допомоги для осіб з вадами розвитку. Реабілітація

Історія розвитку спеціалізованих інтернатів, спецшкіл, спецслужб для дітей з вадами психічного розвитку. Напрями їх діяльності, зв'язок з науковими установами, особливості організації життя. Перспективи розвитку соціально-дефектологічних служб. Спеціалізовані установи для медико-педагогічної корекції і реабілітації. Спеціалізовані дитячі садки, школи-інтернати та санаторії. Спеціальні дошкільні та шкільні установи для дітей з поганим зором та сліпих, глухуватих та глухих, з тяжкими порушеннями вимови, ДЦП та порушенням опорно-рухового апарату. Робота обласних психолого-медико-педагогічних

консультацій. Система спецустанов в Україні. Призначення та специфіка роботи спецустанов. Відбір дітей до спецустанов. Психолого-медико-педагогічна комісія: функції, особливості. Етика викладача. Професійна етика дефектолога, його відповідальність за прийняття рішення та професійна компетенція як основа діяльності. Соціально-трудова адаптація у спеціалізованих дитячих закладах.

Література [5; 7; 8; 12; 13; 15]

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Навчальним планом дисципліни “Основи дефектології” передбачено контроль засвоєння знань у вигляді виконання контрольної роботи реферативного типу.

Контрольна робота має на меті виявити ступінь засвоєння студентами сучасних поглядів на закономірності дизонтогенезу, причини аномалій розвитку, поняття про динаміку стану, процеси компенсації та декомпенсації; основні причини та прояви порушень окремих психічних процесів; психолого-педагогічну характеристику дітей із психопатіями, акцентуаціями характеру, емоційними порушеннями, девіантною поведінкою, вадами опорно-рухового апарату, комплексними порушеннями розвитку.

Тему контрольної роботи з дисципліни “Основи дефектології” визначає викладач.

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Предмет, завдання і розділи дефектології.
2. Міжпредметні зв'язки дефектології.
3. Поняття про норму та аномалію у психічному розвитку. Відносний характер норми.
4. Характеристика поняття “дитина з особливими потребами”.
5. Основні групи дітей з особливими потребами.
6. Причини виникнення аномалій розвитку.
7. Поняття про структуру дефекту, закономірності її формування.
8. Поняття про компенсацію, закономірності її перебігу. Можливі порушення компенсаторних процесів.
9. Загальна характеристика параметрів дизонтогенезу.
10. Співвідношення первинного дефекту і вторинних відхилень.
11. Вплив часу ураження на особливості перебігу дизонтогенезу.

12. Поняття про сензитивні періоди у формуванні окремих психічних функцій.
13. Порушення міжсистемних зв'язків у процесі дизонтогенезу.
14. Види дизонтогенезу, їх порівняльна характеристика.
15. Роль системи афективної регуляції в розвитку особистості в нормі та патології.
16. Рівнева структура системи афективної регуляції.
17. Характеристика порушень окремих рівнів афективної регуляції.
18. Прояви емоційного неблагополуччя дитини.
19. Співвідношення біологічних і соціальних чинників у процесі нормального та аномального розвитку дитини.
20. Поняття про корекцію, її завдання та напрями.
21. Значення спеціального навчання та виховання у психічному розвитку дітей з особливими потребами.
22. Поняття про соціальну адаптацію та соціальну реабілітацію.
23. Стандартизація спеціальної освіти дітей з особливими потребами в Україні.
24. Принципи, на яких базується Концепція державного стандарту спеціальної освіти дітей з особливими потребами.
25. Поняття про ступеневу систему спеціальної освіти.
26. Характеристика варіантів навчання: загальноосвітнього, корекційно-розвивального, компенсаторно-адаптаційного, реабілітаційного.
27. Виробничі функції дефектолога.
28. Вимоги до професійних і особистісних якостей дефектолога.
29. Перспективні напрями розвитку дефектологічної науки і практики.
30. Проблема інтеграції спеціальної та загальної освіти.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Поняття про норму у психології та дефектології.
2. Норми: вікова, групова, індивідуальна.
3. Поняття про аномалію розвитку.
4. Причини виникнення аномалій розвитку.
5. Поняття “дитина з особливими потребами”.
6. Загальне поняття про дизонтогенез.
7. Параметри дизонтогенезу за В. В. Лебединським.
8. Характеристика дизонтогенезу за функціональною локалізацією порушення.

9. Поняття про специфічне і неспецифічне недорозвинення.
10. Сутність напрямів виникнення вторинних відхилень: “згори вниз” і “знизу вгору”.
11. Процес виникнення вторинних відхилень з часовими закономірностями розвитку.
12. Особливості структури аномального розвитку при загальному та специфічному дефектах.
13. Практичне значення теоретичних положень про структуру аномального розвитку.
14. Значення системи афективної регуляції в забезпеченні стабільного розвитку особистості.
15. Поняття про рівні афективної регуляції за В. В. Лебединським.
16. Прояви порушення рівня оцінки інтенсивності впливу чинників середовища.
17. Прояви порушення рівня афективних стереотипів.
18. Прояви порушення рівня афективної експансії.
19. Прояви порушення рівня емоційної комунікації.
20. Співвідношення біологічного та соціального у психічному розвитку людини.
21. Особливості соціального розвитку дітей із психофізичними вадами.
22. Роль педагогічного впливу в розвитку дитини з особливими потребами.
23. Засоби оволодіння суспільним досвідом роботи з дітьми з особливими потребами.
24. Проблеми соціальної адаптації та соціальної реабілітації у спеціальній педагогіці.
25. Рівні психічного здоров'я особистості.
26. Синдром Корсакова. Захворювання, при яких він виявляється.
27. Патологія інтелекту та її форми.
28. Психосоматози і їх прояви.
29. Поведінкові реакції.
30. Поняття “активність” та “реактивність”.
31. Теорія функціональних систем П. Анохіна.
32. Системні процеси та суб’єктивність відбиття.
33. Причини межових нервово-психічних розладів.
34. Психологічна характеристика індивідуальних властивостей осіб з межовими нервово-психічними розладами.
35. Преморбідні типи особистості.

36. Розлади особистості.
37. Особистісні дефекти.
38. Загальне поняття про агресію, її прояви.
39. Класифікація агресії.
40. Причини і чинники впливу на формування агресивної поведінки.
41. Виявлення дитячої агресивності шляхом спостереження.
42. Використання бесід з батьками та їх анкетування при вивченні агресивної дитини.
43. Використання проєктивних методик при дослідженні дитячої агресивності.
44. Загальна характеристика явища гіперактивності.
45. Поняття про синдром дефіциту уваги з гіперактивністю, його причини.
46. Основні прояви гіперактивності, імпульсивності, порушення уваги дітей з СДУГ.
47. Порушення у дітей із СДУГ.
48. Завдання, напрями та методики обстеження дитини дошкільного віку з проявами гіперактивності.
49. Загальне поняття про повільність, її нейрофізіологічні передумови.
50. Характеристика процесів зовнішнього та внутрішнього гальмування у повільних дітей.
51. Особливості розумової працездатності повільних дітей.
52. Вплив умов життя та виховання на рівень рухливості нервових процесів у дітей дошкільного віку.
53. Тренування швидкості рухів у повільних дітей.
54. Корекційні вправи, спрямовані на розвиток внутрішнього гальмування у повільних дітей.
55. Загальна характеристика проблемних форм міжособистісних відносин дошкільників.
56. Образливість, її прояви. Особистісні особливості образливих дітей.
57. Сором'язливі діти, особливості їх поведінки в колективі однолітків і при спілкуванні з дорослими.
58. Особистісні риси та особливості ставлення до однолітків демонстративних дітей.
59. Порушення відносин з однолітками агресивних, гіперактивних, повільних дітей.

60. Особливості проявів порушень міжособистісних відносин у дітей з психофізичними вадами.
61. Характеристика мікросоціальних умов розвитку дітей, позбавлених батьківського піклування.
62. Вплив відсутності батьківського піклування на різні аспекти психічного розвитку дитини.
63. Особливості поведінки дітей дошкільного віку, що виховуються в дитячому будинку.
64. Характеристика відносин з однолітками та дорослими вихованців дитячих будинків.
65. Організація комплексного корекційно-виховного впливу на дітей, позбавлених батьківського піклування.
66. Значення сім'ї в розвитку дитини з особливими потребами.
67. Поняття про мікросоціальні умови, напрями їх вивчення.
68. Закономірності перебігу батьківської кризи, зумовленої народженням дитини з вадами розвитку.
69. Особливості батьківського ставлення до дітей з особливими потребами.
70. Характеристика батьків з різним рівнем мотивації щодо виховання дитини з особливими потребами.
71. Методики дослідження батьківсько-дитячих відносин.
72. Поняття про акцентуації характеру, виражені та приховані акцентуації.
73. Типи акцентуацій, їх характеристика.
74. Особливості перебігу характерологічних реакцій підліткового віку за наявності акцентуацій характеру.
75. Особливості формування акцентуацій характеру у різних груп дітей із психофізичними вадами.
76. Вивчення особистісних якостей дітей і підлітків з метою виявлення акцентуацій.
77. Рівнева організація системи афективної регуляції.
78. Класифікація дітей із синдромом РДА за рівнем афективної патології.
79. Психолого-педагогічна характеристика груп дітей з РДА з різним ступенем прояву афективної патології.
80. Особливості раннього розвитку дітей з різним рівнем афективної патології при РДА.
81. Поведінка дітей з РДА різного ступеня прояву при перших контактах зі спеціалістами.

82. Перспективи розвитку дітей з РДА різного ступеня тяжкості.
83. Причини сліпоглухоти.
84. Особливості розвитку психіки за наявності поєднання порушень слуху та зору.
85. Напрями і перспективи корекційної роботи зі сліпоглухими дітьми.
86. Особливості використання прийомів передавання суспільного досвіду при вихованні дітей із поєднанням порушення зору та слуху.
87. Організація виховання та навчання сліпоглухих дітей.
88. Причини виникнення комплексних вад розвитку, пов'язаних з одночасним порушенням інтелектуальної сфери та мовлення.
89. Психолого-педагогічна характеристика дітей із поєднанням розумової відсталості з порушенням мовлення.
90. Напрями і перспективи корекційної роботи при поєднанні інтелектуальних і мовленнєвих вад.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Боскис Р. М.* Аномальные дети // Психология аномального развития ребенка: Хрестоматия. — Т. 1. — М.: ЧеРо: Высш. шк.; Изд-во МГУ, 2002. — С. 437–464.
2. *Виготський Л. С.* Основні проблеми дефектології // Спеціальна психологія. Тексти. — Ч. I. — Кам'янець-Подільський, 1999. — С. 4–19.
3. *Возрастная* и педагогическая психология: Хрестоматия. — М.: Академия, 2001. — 368 с.
4. *Кольцова М. М.* Медлительные дети. — СПб.: Речь, 2003. — 94 с.
5. *Лебединский В. В.* Классификация психического дизонтогенеза // Психология детей с отклонениями и нарушениями психического развития. — СПб.: Питер, 2001. — С. 250–257.
6. *Лебединський В. В.* Розлади психічного розвитку у дітей // Спеціальна психологія. Тексти. — Ч. I. — Кам'янець-Подільський, 1999. — С. 18–29.
7. *Личко А. Е.* Акцентуации характера как преморбидный тип // Психология детей с отклонениями и нарушениями психического развития. — СПб.: Питер, 2001. — С. 302–333.
8. *Логопедия* / Под ред. Л. С. Волковой. — М.: Владос, 1989. — 680 с.

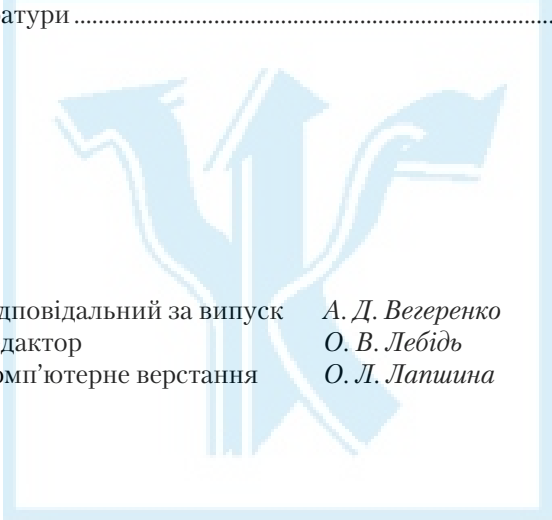
9. *Комплексное* сопровождение детей дошкольного возраста. / Л. М. Шипицина, А. А. Хилько, Ю. С. Галлямова и др. — СПб.: Речь, 2003. — 240 с.

Додаткова

10. *Боскис Р. М., Левина Р. Е.* Основы компенсации дефектов у аномальных детей // Психология аномального развития ребенка: Хрестоматия. — Т. 1. — М.: ЧеРо: Высш. шк.; Изд-во МГУ, 2002. — С. 465–487.
11. *Выготский Л. С.* Проблемы развития психики // Психология аномального развития ребенка: Хрестоматия. — Т. 1. — М.: ЧеРо: Высш. шк.; Изд-во МГУ, 2002. — С. 10–22.
12. *Гордеев В., Александрович Ю.* Методы исследования развития ребенка: качество жизни (QOL) — новый инструмент оценки развития детей. — СПб.: Речь, 2001 — 200 с.
13. *Захаров А. И.* Своеобразие психического развития детей // Психология детей с отклонениями и нарушениями психического развития. — СПб.: Питер, 2001. — С. 93–129.
14. *Лебединский В. В.* Общие закономерности психического дизонтогенеза // Психология детей с отклонениями и нарушениями психического развития. — СПб.: Питер, 2001. — С. 129–149.
15. *Лубовський В. І.* Психологічні проблеми діагностики аномального розвитку дитини // Спеціальна психологія. Тексти. — Ч. I. — Кам'янець-Подільський, 1999. — С. 4–17.
16. *Мамайчук И.* Психокоррекционные технологии для детей с проблемами в развитии. — СПб.: Речь, 2003. — 400 с.
17. *Смирнова Е. О., Холмогорова В. М.* Межличностные отношения дошкольников: Диагностика, проблемы, коррекция. — М.: ВЛАДОС, 2003. — 160 с.
18. *Рост и развитие ребенка* / В. В. Юрьев, А. С. Симаходский, Н. Н. Воронович, М. М. Хомич. — СПб.: Питер, 2003. — 272 с.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Тематичний план дисципліни “Основи дефектології”	4
Зміст дисципліни “Основи дефектології”	5
Вказівки до виконання контрольної роботи	9
Теми контрольних робіт.....	9
Питання для самоконтролю	10
Список літератури	14

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *О. В. Лебідь*
Комп'ютерне верстання *О. Л. Лапшина*

МАУП

Зам. № ВКЦ-2971

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП